

Ročník 1996

SBÍRKA ZÁKONŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Částka 88

Rozeslána dne 29. listopadu 1996

Cena Kč 12,-

O B S A H:

292. Rozhodnutí prezidenta republiky o svolání zasedání Senátu Parlamentu České republiky
293. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 25. září 1996 ve věci ústavní stížnosti navrhovatele Z. R. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 6. února 1996 sp. zn. 7 To 175/95, ve znění opravného usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 7. listopadu 1996
294. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 19. listopadu 1996 ve věci návrhu na zrušení obecně závazné vyhlášky města Vysokého nad Jizerou č. 5 ze dne 25. července 1994 o zákazu agitace a propagace KSČM a hnutí a stran projevujících sympatie ke komunismu
-

292

ROZHODNUTÍ
prezidenta republiky
ze dne 29. listopadu 1996
o svolání zasedání Senátu
Parlamentu České republiky

Podle čl. 107 odst. 2 Ústavy České republiky

svolávám

zasedání Senátu Parlamentu České republiky a stanovím den jeho zahájení
na pondělí 9. prosince 1996.

Havel v. r.

293

NÁLEZ

Ústavního soudu České republiky

Jménem České republiky

III. senát Ústavního soudu České republiky rozhodl 25. září 1996 a 7. listopadu 1996 ve věci ústavní stížnosti navrhovatele Z. R. proti Vrchnímu soudu v Praze

takto:

- I. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. února 1996 sp. zn. 7 To 175/95 a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 14. května 1996 sp. zn. 42 T 16/95 se v části týkající se stěžovatele zrušují.
- II. Vrchnímu soudu v Praze jako soudu odvolacímu se ukládá, aby při rozhodování o vazbě obžalovaného Z. R. nepřihlížel k době od 9. ledna 1996 do 6. února 1996 včetně.
- III. Opatření Vrchního soudu v Praze ze dne 23. ledna 1996, jímž byl ustanoven stěžovateli obhájce JUDr. J. Ž., se zrušuje.

Odůvodnění

Včas podanou a formálně bezchybnou ústavní stížností [§ 30 odst. 1, § 34 odst. 1, 2, § 72 odst. 1 písm. a), odst. 2, 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu] brojí stěžovatel proti rozsudku Vrchního soudu v Praze a tvrdí, že tímto rozhodnutím (rozsudkem ze dne 6. února 1996 sp. zn. 7 To 175/95) bylo porušeno jeho ústavně zaručené základní právo plynoucí z čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“); konkrétní porušení tohoto práva spatřuje v tom, že ačkoli si pro odvolací řízení před obecným soudem zvolil obhájce, který se také odvolacímu soudu vykázal řádnou plnou mocí, zásahem tohoto soudu jej v opravném řízení (a především ve veřejném zasedání, v němž řízení skončilo) obhajoval obhájce ustanovený soudem.

S důrazem na to, že jde o hrubý zásah do jednoho ze zvlášť významných práv ústavně zaručených každému, kdo je vystaven trestnímu stíhání, navrhl, aby shora označený rozsudek Vrchního soudu v Praze byl nálezem Ústavního soudu zrušen.

Předseda senátu, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo, se k ústavní stížnosti na výzvu Ústavního soudu vyjádřil (§ 30 odst. 2, § 42 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb.) tak, že námitky stěžovatele shledal neopodstatněnými, neboť – s odvoláním na ustanovení § 41 odst. 1, 2 a 6 trestního řádu (dále jen „tr. ř.“) – ustanovení obhájce odvolacím soudem „směřovalo výhradně k reálnému naplnění práv obhajoby pozitivní činností obhájce“, když „stěžovatelem zvolený obhájce byl v rozhodném období nečinný“; vyslovil své přesvědčení, že zvolený postup v daném případě „vyplývá z teorie trestního řízení“, dle níž „aplikace ustanovení obsahově nejbližšího pro řešení zmíněné problematiky (tj. ustanovení analogického) je přípustná a v posuzované věci i potřebná. Nečinnost zvoleného obhájce je totiž ve svých důsledcích pro realizaci práv obviněných na obhajobu totožná se situací, za níž by tito obhájce neměli v případě, kdy ho mít musí (§ 38 odst. 1 tr. ř.)“.

S přihlédnutím k tomu a dále též proto, že „kdyby zvolený postup nebyl oprávněný (v situacích obdobných té, ve které se v posuzované věci ocitl odvolací soud), by nebylo možné zabránit nekontrolovanému prodloužení trestního řízení, popřípadě je vůbec ukončit“, dovodil, aniž by vznesl konečný návrh, že v posuzované věci „nedošlo ke zkrácení práva stěžovatele na obhajobu“.

Obdobné stanovisko, obsahově zcela shodné s vyjádřením předsedy senátu, zaujal též vrchní státní zástupce (§ 76 odst. 2 al. 2 zákona č. 182/1993 Sb.), který navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost stěžovatele zamítl.

Z vyžádaných spisů obecního soudu (sp. zn. 42 T 16/95 Městského soudu v Praze) a Městského státního zastupitelství tamtéž (sp. zn. Kv 59/92), jakož i z výsledku svědka JUDr. M. K. Ústavní soud zjistil tyto skutkové a právně významné skutečnosti:

I.

- a) Usnesením vyšetřovatele (Policie České republiky – úřadu vyšetřování hlavního města Prahy č. j. VV 22/120-?) ze dne 8. února 1992 bylo proti stěžovateli zahájeno trestní stíhání (§ 163 odst. 1 tr. ř.) pro skutek popsáný tak, že „stěžovatel dne 28. ledna 1992 v odpoledních hodinách v blíže nezjištěnou dobu v Praze 6

v garáži č. 4 řadových garáží „Pod skalou“ v ulici „U Sadu“ společně s J. H. s cílem získat osobní vůz bodnými ranami úmyslně usmrtil L. P., a poté lopatkou usmrtil D. P., která přišla na místo činu, a odcizil jejich osobní vůz Fiat Uno červené barvy v hodnotě ca 300 000 Kčs“.

V takto popsáném skutku spatřoval vyšetřovatel trestný čin vraždy ve smyslu § 219 odst. 1, odst. 2 písm. a), f) trestního zákona (dále jen „tr. zák.“).

Spolu se stěžovatelem pro shodně popsany skutek se shodnou právní kvalifikací bylo zahájeno samostatné trestní stíhání J. H.

- b) Usnesením téhož vyšetřovatele ze dne 17. února 1992 (sp. zn. Kv 59/92) bylo proti stěžovateli (a společně též proti J. H.) zahájeno trestní stíhání pro další skutek spočívající v tom, že „koncem měsíce prosince 1991 v blíže nezjištěnou dobu v Praze 5 po předchozí vzájemné dohodě (sc. s H.) opakovaně čekali na chodbě domu na D. F., kterému po fyzickém napadení hodlali odcizit klíče od bytu a z něho pak odcizit peníze a vozidlo BMW 524 To v hodnotě přes 100 000 Kčs, avšak vzhledem k tomu, že se D. F. nedostavil v době, kdy na něj na chodbě domu čekali, k dokonání trestného činu nedošlo“.

Obdobně jako u J. H. takto popsany skutek byl kvalifikován jako příprava trestného činu loupeže ve smyslu § 7 odst. 1, § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák.

- c) Usnesením téhož vyšetřovatele ze dne 3. března 1992 (č. j. MVV-42/120-92) bylo s věcí vyšetřování vraždy a loupeže spojeno ke společnému řízení vyšetřování dalšího trestného činu krádeže podle ustanovení § 247 odst. 1, 2, 3 tr. zák., jehož se měl dopustit J. H. sám, a to dvěma na sebe navazujícími skutky spáchanými v Praze 5.
- d) Posléze usnesením vyšetřovatele Policie České republiky – obvodního úřadu vyšetřování v Praze 4 ze dne 20. března 1992 bylo pokračováno proti stěžovateli v přerušném trestním stíhání (pro jeho dříve neznámý pobyt) pro podezření z trestného činu útoku na veřejného činitele ve smyslu § 155 odst. 1 písm. a) tr. zák., jehož se měl dopustit dne 10. ledna 1991 v době výkonu trestu ve věznici č. 2 v Praze-Pankráci během předvádění k výkonu kázeňského trestu vůči příslušníkovi SNV, a
- e) konečně dalším usnesením vyšetřovatele (ze dne 20. března 1992 č. j. MVV 42/170-12) bylo i vyšetřování této věci spojeno s trestním stíháním pro trestný čin vraždy a loupeže.

V konečné fázi procesních úprav byl tedy stěžovatel stíhán (za skutkových okolností zmíněných shora) pro trestný čin vraždy (§ 219 tr. zák.) s přísnější kvalifikací dle odstavce 2, trestný čin loupeže (§ 234 tr. zák.) s přísnější kvalifikací dle odstavce 2 a trestný čin útoku na veřejného činitele (§ 155 tr. zák.).

II.

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 8. února 1992 byl stěžovatel vzhledem ke stíhání „pro závažnou trestnou činnost“ vzat do vazby, a to z důvodů § 67 písm. a), b) tr. ř. Vazební usnesení je odůvodněno tak, že u stěžovatele jde o „velice závažný trestný čin“ (jeho zákonné označení není uvedeno), který je ohrožen „vysokou trestní sazbou“, z čehož plyne obava, „že se bude snažit trestnímu stíhání vyhnout tím, že by se mohl skrývat nebo utéci“, a konečně, že je „dána důvodná obava, že bude působit na spoluobviněného J. H., případně na dosud nevyslechnuté svědky“.

Takto uvalená vazba (obdobně, jako tomu bylo u spoluobviněného J. H.) byla postupně obecnými soudy prodlužována, zpravidla s odkazem na to, že „skončení vyšetřování brání především to, že dosud nebyly provedeny vyšetřovací úkony potřebné k zadokumentování trestné činnosti obviněných“ apod.

III.

Dne 26. února 1992 byla Městskou prokuraturou v Praze Městskému soudu v Praze podána obžaloba, již (spolu s J. H., který byl postaven na prvé místo) byl stěžovatel obžalován pro trestné činy označené vpředu, jichž se měl dopustit již dříve zmíněnými skutky.

V tomto stádiu řízení byl stěžovatel ve vazbě vůbec od 8. února 1992, v soudní vazbě pak od 26. června 1992.

Pro úplnost sluší dodat, že skutky kladené mu za vinu stěžovatel popíral, to které prvostupňové rozhodnutí vydané v přípravném řízení napadal – bezúspěšně – opravnými prostředky a se stejným výsledkem podával žádosti o propuštění z vazby; toliko Nejvyšší soud České republiky v usnesení z 21. října 1992 (sp. zn. 11 To 162/92) dospěl k závěru, že důvody vazby ve smyslu § 67 písm. b) tr. ř. u stěžovatele (pro absenci konkrétních skutečností a s přihlédnutím k tehdejšímu procesnímu stavu) neexistují, takže stěžovatel (ve smyslu citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu) byl nadále ponechán ve vazbě již jen z důvodů § 67 písm. a) tr. ř.

IV.

Obžalobu proti stěžovateli (a spoluobžalovanému J. H.) projednával senát Městského soudu v Praze 2 T ve dnech 4. až 10. listopadu 1992 a po hlavním líčení vynesl odsuzující rozsudek (shodně se zněním obžaloby) a stěžovateli uložil trest odnětí svobody v trvání 14 let se zařazením do III. nápravné skupiny; stěžovatele hájil (od okamžiku vznesení obvinění) ustanovený obhájce.

V.

Z podnětu odvolání obou procesních stran zabýval se věcí Vrchní soud v Praze (sp. zn. 11 To 72/93), jemuž spis s opravnými prostředky byl předložen 22. dubna 1993; předseda senátu, jemuž věc napadla, s odkazem na povahu věci a tehdejší věcný i personální stav na pracovišti Vrchního soudu v Praze navrhl Nejvyššímu soudu prodloužení vazby do 30. září 1993.

Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 4. května 1993 (sp. zn. 1 Tvn 90/93) bylo návrhu Vrchního soudu v Praze vyhověno.

Odvolání procesních stran bylo Vrchním soudem v Praze projednáno v neveřejném zasedání a usnesením ze dne 27. září 1993 byl napadený rozsudek zrušen v celém rozsahu [§ 258 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř.] a věc byla vrácena městskému státnímu zástupci v Praze k došetření (§ 260 tr. ř.) s tím, že stěžovatel s ohledem na již dříve konstatované okolnosti byl i nadále ponecháván ve vazbě (viz sub. III).

VI.

Odvolací soud v kasačním rozhodnutí soudu I. stupně vytkl řadu procesních pochybení, z nichž některá měla svůj původ již v řízení přípravném (nedostatečné popsání skutku trestného činu vraždy, způsob ustanovení znalců apod.), a dále též vady ve skutkových zjištěních (nedostatečná průkaznost pachových stop), a to jak co do jejich provedení, tak i co do rozsahu provedených důkazů, z nichž některé (kupř. svědek K. potvrzující stěžovateli na rozhodnou dobu alibi, svědek F. a podobně) byly opomenuty zcela, což vše vedlo odvolací soud k přesvědčení, že závěry o vině (stěžovatele a spoluobžalovaného J. H.) „trpí nepřesvědčivostí, rozporuplností a předčasností, neboť neměly plnou oporu v prováděném dokazování“.

VII.

Po kasaci prvostupňového rozsudku a rozhodnutí o tom, že věc se vrací k došetření městskému státnímu zástupci v Praze, byl spis věci se týkající postoupen Městskému státnímu zastupitelství v Praze dne 1. října 1993.

Náprava procesně formálních pochybení, která vytýkal odvolací soud, nebyla ani obsahově ani časově nikterak náročná; obdobně tomu bylo i stran doplnění dokazování, ať se již výtky odvolacího soudu vztahovaly na opomenuté svědky (s výjimkou, o níž bude zmínka později, se všichni nacházeli v obvodu procesního soudu) nebo na jiné důkazy (nedostatečná průkaznost pachových stop a z toho plynoucí požadavek odvolacího soudu na opakování a pečlivé zdokumentování jejich nového srovnání, případně provedení rekonstrukce a vyšetřovacího pokusu týkajících se trestného činu loupeže, doplnění znaleckých posudků z oboru psychiatrie a psychologie); za této situace jisté potíže mohly vzniknout jen stran výsledku svědka K., a to vzhledem k tomu, že tento svědek se v době vyšetřování nacházel mimo území republiky (v Anglii).

Přesto, že na nezbytnost výsledku jmenovaného svědka upozornilo již prvé kasační rozhodnutí odvolacího soudu (ze dne 27. září 1993) a že místo svědkova tehdejšího pobytu (obecně) bylo známo, prvý (nezdařený) pokus o zjištění přesné jeho adresy byl učiněn až 20. dubna 1994, ačkoli ze spisu je zřejmé, že místo svědkova pobytu bylo známo jeho bývalé manželce (svědkyni K., družce stěžovatele); na tuto až zarážející netečnost orgánů činných v přípravném řízení reagoval obhájce stěžovatele (přípisem z 5. srpna 1994) sdělením svědkovy přesné adresy, zatímco vyšetřovatel i po tomto sdělení po ní „pátral“ pomocí Ústředny Interpolu v Praze (prvý krok k tomu učinil žádostí ze dne 13. září 1994) a faxem této ústředny z 3. října 1994 přijal potvrzení adresy sdělené obhájcem. Další průtahy vznikaly zbytečnými dotazy (cestou Interpolu), zda svědek je ochoten složit svou výpověď před českými orgány (a za tím účelem přijet do republiky).

Tak se stalo, že

1. záznam o výpovědi svědka K. mohl být pořízen až dne 28. února 1995 (výpověď před příslušným orgánem v Londýně) a že – po dalších průtazích – byl Městským státním zastupitelstvím v Praze vyšetřovateli zaslán 20. března 1995,

2. k seznámení s výsledky (doplněného) vyšetřování mohlo být přistoupeno „již“ 28. června 1995 a konečně,

3. nová obžaloba (na stěžovatele a J. H.) byla podána dne 18. července 1995; co do skutkových okolností a právní kvalifikace byla v podstatě shodná s obžalobou předchozí.

VIII.

Podanou obžalobu projednal vazebně Městský soud v Praze jako soud I. stupně v pokračujícím hlavním líčení (14. září až 26. října 1995) a dne 27. října 1995 vynesl rozsudek, jímž stěžovatele uznal vinným podle obžaloby, tedy pro trestné činy dle § 219 odst. 1, odst. 2 písm. f), § 7 odst. 1 k § 234 odst. 1, odst. 2 písm. f), oběma ve spolupachatelství ve smyslu § 4 odst. 2 a § 155 odst. 1 tr. zák., a odsoudil jej k trestu odnětí svobody v trvání 15 let a pro výkon uloženého trestu jej zařadil do věznice s ostrahou (§ 219 odst. 2 za použití § 35 odst. 1, § 39 odst. 3 tr. zák.).

K žádosti Městského soudu v Praze prodloužil Nejvyšší soud usnesením ze dne 9. srpna 1995 (sp. zn. 1 Tvn 201/95) vazbu stěžovatele do 7. února 1996 (lhůta vazby stěžovatele ve smyslu § 71 odst. 4 tr. ř. končila dnem 8. února 1996).

Z předložených kopií soudního spisu nebylo lze zjistit, kdy byl rozsudek soudu I. stupně procesním stranám doručen a kdy – po podaných odvoláních ze strany všech účastníků řízení – byla věc opětně postoupena odvolacímu soudu; lze však mít za to, že se tak stalo na sklonku roku 1995, neboť již na den 9. ledna 1996 bylo nařízeno odvolacím soudem veřejné zasedání, které však bylo několikrát odročováno (k důvodům toho později), až dne 6. února 1996 byl odvolacím soudem vynesl rozsudek, jímž stěžovatel byl uznán vinným přípravou k trestnému činu loupeže [§ 7 odst. 1 k § 234 odst. 1, odst. 2 písm. f) tr. zák.] a trestným činem útoku na veřejného činitele [§ 155 odst. 1 písm. a) tr. zák.] a za ně odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání šesti let se zařazením pro jeho výkon do věznice s ostrahou [§ 234 odst. 2, § 35 odst. 1 a § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák.].

Stran trestného činu vraždy byl rozsudek soudu I. stupně opět zrušen a věc vrácena tomuto soudu, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (§ 259 odst. 1 tr. ř.); současně s vyhlášením rozsudku byl u stěžovatele nařízen (za odsouzené trestné činy) výkon trestu, který stěžovatel nastoupil dne 7. února 1996.

Co do kasační části rozsudku soudu II. stupně vyslovil odvolací soud (pokud jde o osobu stěžovatele) své výhrady zejména vůči konstrukci spolupachatelství a vůči znaleckým závěrům stran stěžovatelovy přičetnosti, když současně dospěl k závěru, že i na základě dosavadních skutkových zjištění (nedoznal-li v průběhu dalšího řízení změn) bude namíste uvažovat o přísnější právní kvalifikaci posuzovaného skutku vraždy též ve smyslu odstavce 2 písm. a), b) § 219 tr. zák. (trestný čin vůči dvěma osobám spáchaný zvlášť surovým způsobem), což přirozeně (odvolací soud projednával současně odvolání státního zástupce) může mít své důsledky při následných úvahách o trestu či zcela zřetelně vznikajících průtazích.

Z časové posloupnosti tedy vyplývá, že v období od konce roku 1992 (předkládací zpráva soudu I. stupně nebyla k dispozici) do konce září 1993 došlo – v opravném řízení – k větším průtahům u odvolacího soudu; podstatně větší průtahy vznikly však – v údobí od 1. října 1993 do 18. července 1995 (tj. téměř 22 měsíců) – v přípravném řízení. Pro zdůvodnění těchto průtahů neshledal Ústavní soud ani v předloženém spisovém materiálu, ani po provedeném ústním jednání v jím provedených důkazech nijaký důvod, zejména když z vyžádaného dozorového spisu Městského státního zastupitelství v Praze vyplynulo, že od 27. prosince 1993 do 29. března 1995 není v tomto spise nijaký záznam, který by osvědčoval byť sebemenší zásah státního zastupitelství do probíhajícího došetření.

IX.

Obhájce byl stěžovateli ustanoven bezprostředně po uvalení vazby (dne 8. února 1992); tento obhájce, jak tomu nasvědčuje obsah spisu, byl přiměřeně činný již v přípravném řízení a stejně – soudě podle písemných podání – vystupoval i v řízení před soudem.

Vazba stěžovatele byla postupně a průběžně k tomu příslušnými soudy prodlužována, naposledy (k návrhu soudu I. stupně) usnesením Nejvyššího soudu ze dne 9. srpna 1995 ke dni 7. února 1996, tedy až k samotnému limitu zákonné délky vazby (§ 74 odst. 1 tr. ř.).

Ve spise není nijakého podkladu pro úsudek, že by obhájce postupoval nezodpovědně, popř. že by došlo k významnějšímu zkrácení práv obhajoby ze strany orgánů v trestním řízení činných; první náznak stěžovatelova nesouhlasu s postupem vyšetřovatele lze postřehnout v jeho stížnosti ze dne 30. června 1995 adresované státní zástupkyni, jíž si stěžuje jednak na průtahy ve věci, jednak na to, že pro (druhé) seznámení s výsledky vyšetřování mu nebyl poskytnut dostatečný čas, případně že nebyl proveden výslech jím navrženého svědka V., a dále, že pro doplnění znaleckého posudku jej znalci „ve věznici vyšetřili v době 15 minut“; stížnost vyúsťuje

vůči vyšetřovateli „oznámením trestného činu“, jehož se měl vyšetřovatel dopustit „působením nelogických průtahů“ a způsobem vyšetřování, „které zaměřil výlučně v neprospěch stěžovatele“.

Zamítavé stanovisko Městského státního zastupitelství v Praze k podání stěžovatele je odůvodněno tak, že státní zástupkyně v něm dospívá k závěru, že „v rámci došetření požadovaného Vrchním soudem v Praze bylo provedeno pouze několik úkonů“ (!), případně že i námitka stran znalců psychiatrů je nedůvodná, neboť „základní znalecké vyšetření bylo provedeno před prvním uzavřením spisového materiálu a po došetření bylo provedeno pouze doplnění znaleckého posudku“.

Tato stanoviska jsou ovšem v rozporu s požadavky odvolacího soudu, který ostatně opět část rozsudku soudu I. stupně, pokud se týká trestného činu vraždy, již podruhé zrušil (rozsudkem ze dne 6. února 1996) též pro neúplnost skutkových zjištění a vady ve znaleckém dokazování.

X.

K vážným procesním komplikacím v řízení před obecnými soudy došlo v druhém opravném řízení, pro které – pro délku přípravného řízení – z hlediska vazební lhůty zůstalo k dispozici maximálně 37 dnů.

Odvolací soud k projednání podaných odvolání nařídil veřejné zasedání na den 9. ledna 1996; podáním (faxem) ze dne 8. ledna 1996 předložil za stěžovatele plnou moc k obhajobě (ze dne 5. ledna 1996) nový obhájce a současně, s odkazem na „jiné soudní jednání“ a „složitost a rozsáhlost věci“, požádal o odročení již nařízeného veřejného zasedání; této žádosti odvolací soud vyhověl, zasedání odročil na 23. ledna 1996 a současně (u zasedání přítomného) ustanoveného obhájce zprostil povinnosti stěžovatele v této trestní věci dále obhajovat (§ 40 tr. ř.).

Dalším podáním (faxem) ze dne 22. ledna 1996 zvolený obhájce předsedovi senátu odvolacího soudu sdělil, že se k jednání dne 23. ledna 1996 nedostaví „z důvodu pracovní neschopnosti“, a proto došlo k opětovnému odročení zasedání, a to na den 2. února 1996.

V této již kritické situaci předseda senátu odvolacího soudu opatřením ze dne 23. ledna 1996 ustanovil stěžovateli – s odkazem na ustanovení § 36 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. ř. – obhájce v osobě JUDr. J. Ž., na což zvolený obhájce (podáním ze dne 30. ledna 1996) reagoval vznesením námítky podjatosti vůči předsedovi senátu s odůvodněním, že zmíněným postupem „nepřípustně zasáhl do práva obhajoby“, a to jen proto, „aby v rozporu se zákonem urychlil průběh trestního řízení“.

Avšak ani zasedání nařízené na den 2. února 1996 se nekonalo, neboť dne 2. února 1996 v 6.30 hod. byl spoluobžalovaný J. H. nalezen ve své cele v bezvědomí a lékaři nemocnice vězeňské služby (MUDr. K. a MUDr. Š.) vyslovili podezření na otravu neznámými léky s tím, že současný zdravotní stav obžalovaného vyžaduje intenzivní péči, což přirozeně jeho účast na veřejném zasedání vyloučilo. Z tohoto důvodu bylo proto veřejné zasedání opět odročeno, a to na den 6. února 1996, kdy také – za účasti (pokud jde o stěžovatele nově) ustanoveného obhájce – byl vynesen rozsudek, jak o tom již dříve byla zmínka; stěžovatelem zvolený obhájce přes řádné vyrozumění o termínu zasedání a přes poukaz na nezbytnost své účasti na něm se opět s odkazem na svou pracovní neschopnost k zasedání nedostavil.

Pro úplnost a k osvětlení věci je třeba dodat, že

1. stěžovatel s ustanovením obhájce odvolacím soudem nesouhlasil a svůj nesouhlas dal najevo nejen vůči tomuto obhájci při jeho pokusu o přípravu obhajoby, ale též samostatným podáním zaslaným odvolacímu soudu, což vedlo ustanoveného obhájce k žádosti o zproštění povinnosti stěžovatele obhajovat,

2. téměř shodná byla situace též u obžalovaného J. H., jehož však u veřejného zasedání dne 6. února 1996 obhajovali obhájci dva (zvolený a ustanovený odvolacím soudem),

3. žádostem ustanovených obhájců o zproštění povinnosti stěžovatele a spoluobžalovaného J. H. nadále obhajovat nebylo vyhověno,

4. jak v průběhu veřejného zasedání, tak v konečných návrzích se ustanovení obhájci odvolali na dřívější stanoviska obhajoby patrná ze spisu, obhájce ustanovený stěžovateli navíc přednesl, že „přes rozhodnutí senátu, které respektuje, rád by zdůraznil, že se subjektivně necítí oprávněn obžalovaného Z. R. zastupovat, a to jednak pro jeho nesouhlas, jednak též z důvodů uvedených v § 37 odst. 2 a § 38 odst. 1 tr. ř.“; svůj konečný návrh proto omezil pouze odkazem „na písemný návrh svého předchůdce (tj. původně ustanoveného obhájce), aniž by měl co k němu dodat“.

Za vylíčeného skutkového a procesního stavu (průběhu odvolacího řízení) Ústavnímu soudu nezbylo než usoudit, že obhajoba stěžovatele u veřejného zasedání dne 6. února 1996, v němž došlo jednak k pravomocnému odsouzení stěžovatele (pro trestné činy dle § 234 a 155 tr. zák.), jednak ke zrušení té části prvostupňového rozsudku, která se dotýkala trestného činu dle § 219 tr. zák., byla zcela formální a omezila se vlastně toliko na

fyzickou přítomnost ustanoveného obhájce u veřejného zasedání, v němž v části projednáváné obžaloby bylo pravomocně rozhodnuto.

Z těchto skutkových zjištění, jakož i z procesního průběhu přípravného řízení (po kasaci rozsudku obecního soudu I. stupně) a (druhého) řízení odvolacího vyvodil Ústavní soud následující závěry:

XI.

Ústavně zaručené právo na obhajobu (čl. 37 odst. 2, čl. 40 odst. 3 Listiny) spolu s presumpcí neviny (čl. 40 odst. 2 Listiny) jsou základními podmínkami spravedlivého procesu (čl. 36 odst. 1 Listiny), v němž vina obviněného (obžalovaného) má být zjištěna; tyto ústavní záruky se promítají i do procesního předpisu, trestního řádu (§ 33 odst. 1 tr. ř.), který ve shodě s Ústavou je vybudován na zcela zřetelné zásadě priority volby obhájce (§ 33 odst. 1, § 37 odst. 2 tr. ř.), kterou je obviněný (obžalovaný) oprávněn uplatnit v kterémkoli stádiu neskončeného řízení (§ 37 odst. 2 tr. ř.); je proto vždy věcí obviněného (obžalovaného), kdy a koho z osob oprávněných k poskytování právní pomoci formou obhajoby v trestním řízení (§ 37 tr. ř.) svou obhajobou pověřit, příp. zda svého práva volby vůbec využije. Za skutečněnou volbu ovšem obviněný (obžalovaný) nese odpovědnost sám, a již proto není obecný soud oprávněn posuzovat „kvalitu“ obhajoby či „nečinnost“ obhájce, neboť jemu (obhajovanému) nelze upřít právo na volbu procesní taktiky, již zamýšlí svůj záměr v řízení před soudem prosadit; opak by totiž znamenal očividný zásah státní moci do ústavně zaručeného základního práva na obhajobu a případně též jistou – zřetelně nežádoucí a především ústavně nepřipustnou – formu státní kontroly nad jeho výkonem.

Obdobně platí uvedené i v případech, kdy obviněný (obžalovaný) svého práva na volbu obhájce nevyužije; toliko tehdy, jde-li o řízení, v němž obviněný (obžalovaný) ex lege obhájce mít musí, je obecný soud oprávněn (povinen) při neuskutečněné volbě obhájce, obviněnému (obžalovanému) obhájce ustanovit (§ 38 odst. 1 tr. ř.), aniž by však i v takovém případě byl oprávněn na výkon příkázané obhajoby jakkoli dozírat (§ 41 odst. 1, 2, 6 tr. ř.).

Z práva svobodné volby obhájce a jisté autonomnosti jeho postavení v řízení před soudem (jinými orgány veřejné moci) ovšem současně vyplývá obhájčova povinnost nejen podřídit výkon obhajoby podmínkám zákona (§ 41 tr. ř., § 16 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii), ale současně též jeho povinnost dbát při poskytování právní pomoci etických pravidel svého povolání; za splnění povinností daných ustanovením § 41 odst. 1, 2 a 6 tr. ř. však obhájce odpovídá nikoli soudu (orgánu veřejné moci), ale obhajovanému, příp. orgánu, jemuž je kárně podroben (§ 32 zákona č. 85/1996 Sb.), a proto poruší-li obhájce při výkonu obhajoby jemu svědčící povinnosti (nebo poskytuje-li právní pomoc non lege artis a nejde-li přitom o trestný čin), nelze nápravu zjednat jinak než cestou České advokátní komory.

Pro takto ústavně pojímané právo na obhajobu neobstojí vývody předsedy senátu a obsahově zcela totožné stanovisko vrchního státního zástupce, totiž že „opodstatněnost a především legálnost zvoleného postupu“ (tj. možnost za současného trvání zastoupení obžalovaného zvoleným obhájcem vedle něj obhájce ustanovit aplikací analogického ustanovení § 39 odst. 1 tr. ř.) je odůvodněn nejen teorií trestního řízení, ale i možností zneužití práva na volbu obhájce (nečinnost obhájce, opakovaná jeho volba apod.), které by mohlo vést k nekontrolovatelnému prodlužování trestního řízení, popřípadě k nemožnosti je vůbec ukončit*.

Z odpovědnosti obhajovaného za (včasnou) volbu obhájce však nikterak nevyplývá povinnost obecního soudu přizpůsobovat režim řízení a jeho průběh představám a požadavkům obhájce (obžalovaného), byť by obhajobu převzal obhájce v sebekratší době; běh času potřebného k přípravě obhajoby (včetně využití práva na volbu obhájce) je totiž třeba zaměřit od soudu k obhájci a nikoli naopak, takže je věcí (profesní odpovědností) obhájce, převezme-li zastoupení „na poslední chvíli“, jak se se svými zákonnými a etickými povinnostmi vypořádá; změnou v osobě zvoleného obhájce není proto obecný soud v průběhu řízení co do jeho režimu nikterak vázán.

Ostatně dříve zmíněná stanoviska odvolacího soudu a vrchního státního zástupce zcela přehlízejí, že v posuzované věci zřejmě nebyla splněna ani podmínka daná ustanovením čl. 40 odst. 3 al. 1 Listiny, neboť lze mít vážné a důvodné pochybnosti o tom, že ve věci – jak orgány činné v trestním řízení opakovaně v různých rozhodnutích shodně tvrdí – „náročné a skutkově a právně složité“, měl obhájce ustanovený dne 23. ledna 1996 dostatek času k řádné přípravě, měl-li stěžovatele účinně hájit u veřejného zasedání nařízeného na den 6. února 1996.

Z takto rozvedených zásad posléze vyplývá, že nahradit v řízení před soudem (v přípravném řízení) zvoleného obhájce obhájcem ustanoveným, příp. vedle zvoleného obhájce vnutit obžalovanému (obviněnému) obhájce ex offio, je v zásadě ústavně nepřipustné, a to i tehdy, jestliže (kupř. z hlediska délky vyšetřovací vazby)

hrozí nebezpečí z prodlení. Je totiž věcí státu (a soudní moci samotné), aby pro výkon spravedlnosti vytvořil takové podmínky, které by umožňovaly splnit limity, které si sám zákonem stanovil (srovnej shodně nález ve věci IV. ÚS 55/94 – č. 42 in Ústavní soud ČR: Sbírka nálezů a usnesení, sv. 2, C. H. Beck Praha, 1995), stejně jako je povinností orgánů soudní moci těchto limitů dbát.

Pod těmito aspekty jeví se proto ústavní stížnost stěžovatele důvodná, a proto nezbylo, než jí jako takové vyhovět a rozhodnutí v rozsahu zřejmém z výroku sub. I a III znělky tohoto nálezu, vydaná obecnými soudy v řízení postiženém procesními vadami, zrušit (§ 82 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb.), a to včetně rozhodnutí obecného soudu I. stupně (rozsudku ze dne 14. května 1996 sp. zn. 42 T 16/95), neboť i toto rozhodnutí má svůj věčný i procesní podklad ve zrušeném rozhodnutí obecného soudu II. stupně jako soudu odvolacího.

XII.

Procesní vady zjištěné stran obhajoby obžalovaného Z. R. byly Ústavním soudem v obdobné, byť nikoli v tak výrazné podobě, zjištěny též stran obhajoby obžalovaného J. H., jemuž vedle obhájce ustanoveného již z přípravného řízení byl jeho manželkou v opravném řízení (dle plné moci ze dne 22. ledna 1996) obhájce zvolen (§ 37 odst. 1 al. 1 tr. ř.), přičemž žádosti dříve ustanoveného obhájce o zproštění povinnosti jej i nadále obhajovat nebylo odvolacím soudem vyhověno; v důsledku toho obžalovaného u neveřejného zasedání dne 6. února 1996 obhajovali obhájci dva.

I když trestní řád nevylučuje, aby v trestním řízení (na rozdíl od řízení občanskoprávního) jednoho obžalovaného (obviněného) obhajovalo více obhájců, z důvodů vyložených již dříve, pokládá Ústavní soud za ústavně nepřijatelné, aby se tak dalo vynuceným způsobem zásahem obecného soudu (případně jiného orgánu činného v trestním řízení), a tudíž v podstatě za opomenutí uskutečněné volby obhájce. Shledává proto Ústavní soud ústavně nepřijatelné vady též i u obhajoby obžalovaného J. H.; pochybení obecného soudu II. stupně spatřuje Ústavní soud v tom, že žádosti obhájce ustanoveného obžalovanému J. H. o zproštění povinnosti jej i nadále obhajovat (vznesené u neveřejného zasedání dne 6. února 1996) nevyhověl.

Tomuto pochybení, zcela zřetelně zasahujícímu omezujícím způsobem do Ústavou zaručeného práva na obhajobu též u obžalovaného J. H., však Ústavní soud nevěnoval další pozornost, a to jednak proto, že tato vada nebyla napadena (§ 34 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.), jednak proto, že ji neshledal (pro již zmíněnou sníženou míru výraznosti) identickou s pochybením stran omezení téhož práva u stěžovatele, a proto – přihlédnuv k této skutečnosti – nedospěl Ústavní soud k závěru, že by bylo třeba (§ 63 zákona č. 182/1993 Sb.) i stran tohoto obžalovaného rozhodnout ve smyslu ustanovení § 261 tr. ř. (beneficium cohaesionis), a proto stran něho příslušnou část rozhodnutí obecného soudu ponechal nedotčenou.

Důsledkem nálezu Ústavního soudu ovšem je, že obecný soud II. stupně bude nucen (čl. 89 odst. 2 ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb.) – pokud jde o stěžovatele – nejen znovu rozhodnout ve věci samé, a to podle procesního stavu po odvoláních podaných proti rozsudku obecného soudu I. stupně ze dne 27. října 1995 (tj. podle procesního stavu daného vznikem zjištěného důvodu protiústavnosti), ale současně též o povaze a režimu detence stěžovatele ve věznici, v níž se až dosud nachází; zde jde však již o otázky, které se kompetenčně zcela zřetelně dotýkají obecného soudnictví (§ 2, § 23 odst. 1 tr. zák.), a proto je Ústavní soud ponechal stranou své pozornosti, když samotné důvody vazby stěžovatele neposuzoval.

XIII.

Vypořádav se takto s námitkami ústavní stížnosti, případně s vadami, které ač nebyly vytýkány, sám v řízení před obecnými soudy zjistil, musel Ústavní soud na druhé straně vážít i obecný zájem na řádném a ústavně souladném výkonu spravedlnosti, k němuž, jak se rozumí samo sebou, dlužno přiřadit i právo samotného státu na spravedlivý proces, zejména když v trestním řízení stát sám, v limitech, které si stanovil, je zúčastněnou (procesní) stranou. K zmíněným limitům zcela nesporně náleží i povinnost státu, aby spravedlnost (ve spravedlivém procesu) byla vykonána bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 2 Listiny) a v přiměřené lhůtě (čl. 9 odst. 3 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, jímž je Česká republika ve smyslu čl. 10 ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb. vázána).

Pro oblast trestního soudnictví ve vazebních věcech je, podle přesvědčení Ústavního soudu, za přiměřenou lhůtu třeba pokládat lhůtu v maximální hranici čtyř let (§ 71 odst. 4 tr. ř.), v níž vazební trestní věc musí být jako taková pravomocně skončena; této zákonné lhůtě, zcela konformní s ústavními kautelami, rozumí Ústavní soud tak, že jde o nepřekročitelný časový limit směřující vůči státu, který v takto určené lhůtě musí být svými orgány k tomu povolanými (čl. 40 odst. 1 Listiny) připraven spravedlnost ve vazebním režimu vykonat nebo obžalovaného (obviněného) propustit z vazby na svobodu.

Tato objektivní lhůta – ač směřující především vůči státu jako ochrana obžalovaného (obviněného) – však váže nejen stát samotný, ale – přihlížeje k její podstatě a smyslu – vztahuje se svým způsobem i na postavení obžalovaného (obviněného) v řízení, a to v tom smyslu, že nepokrývá takové překážky (okolnosti), na které stát (jeho orgány činné v trestním řízení) nemá vliv. Jestliže součinnost obžalovaného (obviněného) na procesní aktivitě nelze zásahy státu nikterak vynucovat (§ 33 odst. 1 al. 1 tr. ř.), a to ani tehdy, jestliže účast obžalovaného (obviněného) u provádění důkazů je nepominutelnou procesní podmínkou (§ 202 odst. 3 al. 1 tr. ř.), jeví se Ústavnímu soudu – z ústavního hlediska – přiměřené a spravedlivé (tj. všem zákonným a ústavním podmínkám odpovídající) – při zvýrazněném požadavku na všechny orgány činné v trestním řízení – sledovat účel trestního řízení s vynaložením veškerého úsilí a prostředků, které jsou jim ze zákona k dispozici, aby řádný výkon spravedlnosti nebyl ohrožován takovými okolnostmi, které přes ono úsilí a prostředky stát sám jako procesní strana není s to ovlivnit; řečeno jinými slovy, jestliže překážky bránící státu, navzdory realizované snaze vazební trestní věc ve stanovené lhůtě pravomocně skončit, jsou v extrémním rozporu s účelem trestního řízení (§ 1 tr. ř.), svou podstatou a cílem porušují nejen zákon, ale současně též i podmínky spravedlivého procesu (stanoveného postupem), jak vyplývají z ústavního pořádku republiky (čl. 36 odst. 1 Listiny).

Sem spadají nejen zřejmé snahy (záměry) obžalovaného (obviněného) vyhnout se obmyslným jednáním důsledkům spojeným s trestním stíháním (sebeпоškození, simulace či agravace ve zdravotním stavu apod.), tedy jednání nesoucí zřetelné snahy procesní obstrukce, ale i takové, které – ačkoli takové znaky postrádají – sledují již mimoprocenší cíle; takovýmto jevům zřetelně vybočujícím na úkor státu jako procesní strany jak z ústavně chráněných procesních kautel, tak dokonce i ze samotného rámce právnosti státu (čl. 1 ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb.), je však podle přesvědčení Ústavního soudu nutno čelit.

Na základě těchto úvah dospěl proto Ústavní soud posléze k závěru, že doba stěžovatelem strávená ve vazbě a vyznačená ve znělce tohoto nálezu, tj. doba ode dne, kdy stěžovatelem zvolený obhájce s předložením plné moci požádal odvolací soud o odročení již nařízeného veřejného zasedání, do dne 6. února 1996, kdy byl bez jakékoli součinnosti zvoleného obhájce odvolacím soudem vynesena tímto nálezem zrušený rozsudek, má charakter překážky, kterou z důvodů již rozvedených nelze včlenit do běhu lhůty dané ustanovením § 71 odst. 4 tr. ř.

Tomuto přesvědčení, máje na zřeteli základní hodnoty státu (čl. 1 ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb.), své vlastní povinnosti (čl. 83 ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb.), jakož i ty, uložené obecným soudům (čl. 90 ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb.), dal Ústavní soud výraz výrokiem sub. II znělky tohoto nálezu, který je důsledkem změny v procesní situaci (postavení státu jako procesní strany), jak o tom již byla zmínka; již dříve bylo vyloženo, proč se Ústavní soud svým rozhodnutím nedotkl otázek spojených s omezením osobní svobody stěžovatele, jak vyplývají z příslušných rozhodnutí obecných soudů o stěžovatelově vazbě (výkonu trestu), a proč je – co do případného následného rozhodnutí obecných soudů – zcela ponechal na jejich úvaze. Také z tohoto důvodu je proto třeba v posuzované věci zmíněný výrok chápat nikoli jako kogentní uložení povinnosti obecnému soudu II. stupně, ale toliko za vymezení jinak nezbytného ústavně konformního prostoru, pokud obecný soud II. stupně k novému rozhodování o detenci stěžovatele přistoupí.

XIV.

Jestliže orgány činné v trestním řízení nebyly s to pravomocně a způsobem ústavně souladným vazební trestní věc stěžovatele pravomocně ukončit v zákonné čtyřleté lhůtě, jevílo se Ústavnímu soudu potřebné položit si otázku, zda šlo v případě stěžovatele o věc vskutku natolik obtížnou a komplikovanou, že ani zákonná doba vyšetřovací vazby nebyla dostatečná; Ústavní soud po pečlivém zvážení všech rozhodujících okolností dospěl k závěru, že na tuto otázku nelze dát jinou než zápornou odpověď; doplnění dokazování nařízené odvolacím soudem svou povahou a náročností nikterak nevybočovalo z důkazně obtížné materie tam, kde není přímých a bezprostředních důkazů (v posuzované věci u vraždy a přípravy k loupeži) a kdy nezbyvá, než skutková zjištění čerpat z důkazů nepřímých, případně z výpovědí samotných pachatelů. Zdá se proto, že na zjištěných vadách se podílí především zcela bezdůvodné spoléhání příslušných orgánů – zejména v přípravném řízení – na samotnou délku zákonně přípustné vyšetřovací vazby, a to tím spíše, že i obecné soudy, jak tomu nasvědčují poznatky Ústavního soudu i z jiných trestních věcí, jimiž se zabýval a na v nich zjištěné nedostatky také upozorňoval (srov. např. nález č. 34 in Ústavní soud České republiky: Sbírka nálezu a usnesení – sv. 1, C. H. Beck Praha, 1994) začasťe trpí vágní a frázovitě návrhy na prodloužení vazby a navíc samy se mnohdy v odůvodněných příslušných rozhodnutích k bezobsažnostem uchylují, a to natolik, že jejich odůvodnění nemají často daleko k formulářovým předtiskům [viz usnesení Městského soudu v Praze z 8. února 1992 – sub. b) a vlastně všechna prodlužující usnesení následná, včetně rozhodnutí soudů vyššího stupně]; v takových případech se ovšem i sebedelší lhůty stávají snadno nedostatečnými.

I když Ústavní soud neztrácí ze zřetele věcné a technické obtíže, s nimiž se – zejména v rané fázi řízení – při rozhodování o vazbě obecné soudy (zejména I. stupně) setkávají (kvalita a rozsah jim poskytnutých informací,

mnohdy i časový tlak apod.), není možné opomíjet, že uvalení vazby je vždy vážným zásahem do osobní svobody jednotlivce, a proto vyžaduje mimořádně pečlivé – i když mnohdy obtížné – rozhodování soudu. Povaha vazebního rozhodnutí, a zejména důsledky z něj vyplývající, ostatně vedly i zákonodárce k tomu, že jeho výjimečnost zdůraznil i opakovaným uložením zvláštních povinností (§ 71 odst. 1, 2, § 72 odst. 1, 2 tr. ř.) všem orgánům trestního řízení, jimž současně připomíná nejen potřebu pečlivého a svědomitého rozhodování, ale i nezbytnost mimořádný stav vzniklý zákonem omezením osobní svobody v průběhu trestního řízení zkrátit na dobu co nejkratší, z čehož ovšem současně plyne i stejně významný požadavek na přiměřenou rychlost řízení.

Základní příčinu posuzovaných pochybení nejen v této věci spatřuje proto Ústavní soud v tom, že obecné soudy při uvalení a zejména při prodlužování vyšetřovací vazby nevěnují dostatečnou pozornost tvrzeným důvodům (tj. nezjišťují, jaké skutečnosti se za použitými frázemi ve skutečnosti skrývají), a pokud ji vůbec věnují, zcela zanedbávají svou povinnost před svým vlastním rozhodnutím přezkoumávat, zda a které důkazy byly již provedeny, příp. které z označených důkazů provedeny nebyly, proč se tak stalo apod.

Tato očividná povrchnost rozhodování o vazbách na druhé straně vlastně u všech orgánů činných v přípravném řízení vede k tomu, že (za daných okolností ovšem důvodně) spoléhají na „automatické“ jimi požadované prodloužení vazby, neboť k tomu postačí, aby „vyšetřování nemohlo být v celém rozsahu provedeno a obviněnému hrozí vysoký trest“ atd. (viz návrh vyšetřovatele ze dne 14. ledna 1994 a další podobné) nebo že „řízení nebylo možno pro důkazní náročnost skončit ani v prodloužené lhůtě“ (odůvodňovací věta z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. května 1994) apod.

Odhlédne-li se v posuzované věci od až nepochopitelné netečnosti či liknavosti vyšetřovatele (viz „pátání“ po pobytu svědka K.), je zcela zřejmé, že obdobně se ve věci chovalo i „dozírající“ státní zastupitelství, které očividně liknavost vyšetřovatele nejen trpělo, ale přijímalo a samo podávalo frázovitě návrhy na prodloužení vazby a nadto samo průtahy v řízení bezdůvodně působilo (viz kupř. pozdní dožádání úřadu Státního zastupitelství pro město Londýn – prosinec 1994; otálení s podáním obžaloby až k poslednímu dni prodloužené vazby apod.). Obdobný přístup Městského státního zastupitelství v Praze projevil se však i v dalších směrech, neboť nadto, co příkladmo již uvedeno, státní zastupitelství:

1. ačkoli od okamžiku vznesení obvinění proti obviněným bylo (nemohlo nebýt) zřejmé, že alespoň u jednoho pachatele jde o vražedný útok vůči dvěma osobám a že útok sám (vzhledem ke způsobu, jakým byl veden, a k rozsahu devastace těl obětí, kterou způsobil) se vyznačoval mimořádnou surovostí, kvalifikační moment ve smyslu ustanovení odstavce 2 písm. a), b) § 219 tr. zák. přehlédlo (obdobně jako soud I. stupně),

2. nerespektovalo výtky odvolacího soudu, pokud jde o rozsah a způsob znaleckého dokazování, což nakonec vedlo odvolací soud k opětnému (druhému) zrušení příslušného rozsudečného výroku (stran vraždy rozsudkem ze dne 6. února 1996), a

3. v odvolání proti rozsudku soudu I. stupně ze dne 27. října 1995 (po jeho ohlášení 21. listopadu 1995 patrně v poslední den zákonné lhůty odůvodněným až podáním došlým na soud 27. prosince 1995) u vědomí, že konec zákonné lhůty vyšetřovací vazby nastane dne 7., resp. 8. února 1996, domáhalo se zrušení celého rozsudku soudu I. stupně a vrácení věci do řízení prvostupňového (změněno až přednesem zástupkyně Vrchního státního zastupitelství v Praze u veřejného zasedání dne 6. února 1996), což v sobě nese předpoklad propuštění obžalovaných z vazby (§ 71 odst. 4 tr. ř.).

Všechny tyto okolnosti, jak ve svých jednotlivostech, tak ve svém souhrnu, vedly posléze k tomu, že odvolací soud, jemuž pro meritorní rozhodnutí zůstala k dispozici doba jen o něco delší než jeden měsíc, pro procesní komplikace, které neočekával, se z hlediska ustanovení § 71 odst. 4 tr. ř. ocitl v kritické situaci; i když se vtírá silné podezření, že v závěrečné fázi řízení šlo ze strany obžalovaných o účelové jednání (patrně demonstrativní pokus o sebevraždu, náhlá a zřejmě bezdůvodná změna v osobách obhájců, snaha obhájce zvoleného stěžovatelem o prodloužení odvolacího řízení apod.), jehož cílem byl zřejmě pokus dosáhnout propuštění stěžovatele (a spolu s ním i spoluobžalovaného J. H.) z vazby na svobodu, nelze přehlédnout, že i takovéto účelové pokusy – koneckonců šlo ze strany obžalovaných o jistý druh procesní taktiky, jíž za současné úpravy trestního řádu nelze zabránit – nemohou orgány činné v trestním řízení tak zcela ztrácet ze zřetele a při úvaze nad procesním režimem té které věci musí je brát v úvahu, což platí především pro řízení přípravná a řízení před soudem I. stupně, kdy časový rozvrh by měl brát v úvahu i nezbytný časový prostor pro (případné) řízení opravné.

Jiná věc ovšem je, zda podobné taktiky, případně samo převzetí obhajoby v době, kdy evidentně není dostatek času na její řádnou přípravu, je ještě slučitelné s etickými zásadami výkonu advokacie.

XV.

Zkušenosti z projednání této věci, co do rozhodování o vazbě, ostatně zcela odpovídající poznatkům z projednávání jiných ústavních stížností dotýkajících se vazeb ukazují na nedostatečnost současné právní úpravy režimu vazby.

Všechny důvody, jak shora byly vyloženy, Ústavní soud, pokud jde o rozhodování o vazbě, stejně tak jako poznatky ex officio získané z projednání jiných ústavních stížností dotýkajících se důvodů a délky vyšetřovacích vazeb, nutí k obecným závěrům dotýkajícím se též současné právní úpravy režimu vazby a k úvahám de lege ferenda.

Předně, pokud jde o samotné zákonné důvody, jsou v současné úpravě konstruovány zcela odtrženě od skutku (trestného činu), pro který se vazba uvaluje (§ 67 tr. ř.), resp. pro který je pachatel stíhán; to již samo o sobě – při současné praxi orgánů činných v trestním řízení zejména – vede k takovému způsobu rozhodování, v němž mnohdy není daleko od jistých prvků libovůle, resp. zcela nepřezkoumatelného a často až příliš extenzivního výkladu zákonných a tedy i ústavních kautel. To se projevuje zejména u těžkých trestných činů, kdy veškerá současná zákonná kritéria pro uvalení vazby jdou více méně stranou a vlastním (a mnohdy jediným) důvodem vazby je právě jen druh či povaha stíhaného trestného činu.

Co do zákonné délky vyšetřovací vazby jeví se současná právní úprava jako ne zcela vyhovující, neboť jen velmi obtížně se v ní lze vyrovnat především s procesními obstrukcemi, případně s takovými okolnostmi, které sám stát krátí na jeho právu na spravedlivý proces, jak na to bylo ostatně v tomto nálezu poukázáno.

Předseda III. senátu Ústavního soudu České republiky:

JUDr. Ševčík v. r.

294**NÁLEZ****Ústavního soudu České republiky****Jménem České republiky**

Ústavní soud České republiky rozhodl dne 19. listopadu 1996 v plénu ve věci návrhu skupiny 29 poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na zrušení obecně závazné vyhlášky města Vysokého nad Jizerou č. 5 ze dne 25. července 1994 o zákazu agitace a propagace KSČM a hnutí a stran projevujících sympatie ke komunismu

takto:

Obecně závazná vyhláška města Vysokého nad Jizerou č. 5 ze dne 25. července 1994 o zákazu agitace a propagace KSČM a hnutí a stran projevujících sympatie ke komunismu se zrušuje dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů.

Předseda Ústavního soudu České republiky:

JUDr. Kessler v. r.

UPOZORNĚNÍ ODBĚRATELŮM

Tato částka je rozesílána přednostně před částkou 86/1996 Sb.

Redakce

Vydává a tiskne: Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o., Bartůňkova 4, pošt. schr. 10, 149 00 Praha 415, telefon (02) 792 70 11, fax (02) 795 26 03 – **Redakce:** Ministerstvo vnitra, Nad štolou 3, pošt. schr. 21/SB, 170 34 Praha 7 - Holešovice, telefon: (02) 37 69 71 a 37 88 77, fax (02) 37 88 77 – **Administrace:** písemné objednávky předplatného, změny adres a počtu odebíraných výtisků – MORAVIAPRESS, a. s., U póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon 0627/305 161, fax: 0627/321 417. Objednávky v Slovenské republice přijíma a titul distribuuje Magnet-Press Slovakia, s. r. o., Teslova 12, 821 02 Bratislava, tel./fax: 07/213 644, 214 177. – **Roční předplatné** se stanovuje za dodávku kompletního ročníku včetně rejstříku a je od předplatitelů vybíráno formou záloh ve výši oznámené ve Sbírce zákonů. Závěrečné vyúčtování se provádí po dodání kompletního ročníku na základě počtu skutečně vydaných částek (první záloha činí 2300,- Kč, druhá záloha 400,- Kč). – Vychází podle potřeby. – **Distribuce:** celoroční předplatné i objednávky jednotlivých částek – MORAVIAPRESS, a. s., U póny 3061, 690 02 Břeclav, telefon: 0627/305 179, 305 153, fax: 0627/321 417. – **Drobný prodej** - **Benešov:** HAAGER – Potřeby školní a kancelářské, Masarykovo nám. 101; **Bohumín:** ŽDB, a. s., technická knihovna, Bezručova 300; **Brno:** GARANCE-Q, Koliště 39; Knihkupectví ČS, Kapucínské nám. 11; Knihkupectví M. Ženiška, Květinářská 1; M. C. DES, Cejl 76; SEVT, a. s., Česká 14; **Břeclav:** Moravský Jih, J. Palacha 6; **České Budějovice:** Prospektrum, Kněžská 18; SEVT, a. s., Krajinská 38; **Děčín:** Kniha, Tyršova 11; **Hradec Králové:** TECHNOR, Hořická 405; **Cheb:** „U Kadleců“, Kamenná 20; **Chomutov:** DDD Knihkupectví-antikvariát, Ruská 85; **Jihlava:** VIKOSPOL, Smetanova 2; **Kadaň:** Knihařství – Příbicková, J. Švermy 14; **Karlovy Vary:** SEVT, a. s., Sokolovská 53; **Kladno:** eL VaN, Ke stadionu 1953; **Klatovy:** Krameriovo, Klatovy 169/I; **Kolín 1:** U KAŠKŮ, Karlovo nám. 46; **Liberec 1:** Podještědské knihkupectví, Moskevská 28; **Most:** Kniha M+M, Lipová 806; Růžička, Šeříková 529/1057; **Olomouc:** BONUM, Ostružnická 10; Tycho, Ostružnická 3; **Ostrava:** LIBREX, Nádražní 14; Profesio, Hollarova 14; SEVT, a. s., Dr. Šmerala 27; **Pardubice:** LEJHANEK, s.r.o., Sladkovského 414; Z. Petrová, Pasáž Sv. Jana a Za pasáží; **Plzeň:** ADMINA, Úslavská 2; EDICUM, Vojanova 45; Technické normy, Lábkova pav. č. 5; **Praha 1:** FIŠER-KLEMENTINUM, Karlova 1; NADATUR, Hybernská 5; PROSPEKTRUM, Na poříčí 7; **Praha 2:** B. Wellemínová, Dittrichova 13; **Praha 4:** SEVT, a. s., Jihlavská 405; **Praha 5:** SEVT, a. s., E. Peškové 14; **Praha 6:** PPP-Staňková Isabela, Verdunská 1; **Praha 8:** InFoC Tábor, s. r. o., nám. Dr. Holého 12; JASIPA, Zenklova 60; SEVT, a. s., Pod plynojemem 93; **Praha 10:** BMSS START, areál VÚ JAWA, V korytech 20; **Přerov:** Knihkupectví EM-ZET, Bartošova 9; **Sokolov:** Arbor Sokolov, a. s., Nádražní 365; **Šumperk:** Knihkupectví D-G, Hlavní tř. 23; **Teplíce:** L+N knihkupectví, Kapelní 4; **Trutnov:** Galerie ALFA, Bulharská 58; **Ústí nad Labem:** BYTBAZAR, Tovární 33; **Zábřeh:** Knihkupectví PATKA, Žižkova 45; **Zlín-Louky:** INFOSERVIS, areál Telekomunikačních montáží; **Zlín-Malenovice:** M. K. – HESPO, areál Pozemních staveb; **Znojmo:** Houdková, Divišovo nám. 12; **Žatec:** Prodejna U pivovaru, Žižkovo nám. 76. **Distribuční podmínky předplatného:** jednotlivé částky jsou expedovány neprodleně po dodání z tiskárny. Objednávky nového předplatného jsou vyřizovány do 15 dnů a pravidelné dodávky jsou zahajovány od nejbližší částky po ověření úhrady předplatného nebo jeho zálohy. Částky vyšlé v době od zaevidování předplatného do jeho úhrady jsou doposílány jednorázově. Změny adres a počtu odebíraných výtisků jsou prováděny do 15 dnů. **Reklama:** informace na tel. čísle 0627/305 168. V písemném styku vždy uvádějte IČO (právnícká osoba), rodné číslo (fyzická osoba). **Podávání novinových zásilek** povoleno Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Jižní Morava Ředitelství v Brně č. j. P/2-4463/95 ze dne 8. 11. 1995.